

נושא בחירה חורבן, גלות וגאולה חוברת 1

תוכן עניינים

עמ' 4.....מבוא

עמ' 5-9.....ספור החורבן והגלות

עמ' 9-10.....גורל שארית הפליטה

עמ' 11-18.....ירמיהו פרק מ"ב

עמ' 19-22.....ירמיהו פרק מ"ג

נאסף ונכתב על ידי בוקי אהלי
ברנקו וייס בני יהודה
תשס"ח

נושאי היחידה

סיפור החורבן והגלות

מלכים ב' –
כ"ד, כ"ה.

גורל שארית הפליטה בארץ

ירמיהו מ"ב, מ"ג 1-7.

תגובות על החורבן והגלות –

ירמיהו כ"ט 1-10, איכה א',
תהילים קל"ז.

התקווה לגאולה

יחזקאל ל"ז,
ישעיהו מ' 1-14.

שיבת ציון –

עזרא א' 1-7, עזרא ג', חגי א', ישעיהו ס"ב,
זכריה ד' 1-7, זכריה ח' 4-19, נחמיה א',
ח', תהילים קכ"ו.

מבוא

נושא הבחירה **חורבן גלות וגאולה** חוזר במידת מה על המסופר בנושא הגג **מלכים ונביאים** בכל הקשור לחורבן העם החל מגלות יהויכין בשנת 597 לפנה"ס ועד סוף שיבת העם לציון בשנת 432 לפנה"ס הפרקים הנ"ל עוסקים בתקופה של כ-20 שנה אחרונות לקיומה של ממלכת יהודה, בימי המלכים יהויקים (609 לפנה"ס), יהויכין וצדקיהו – תקופה של הידרדרות מדינית – **שתי גלויות וחורבן:**

* **597 לפנה"ס** – גלות ראשונה לבבל – יהויכין ומנהיגי העם.

* **586 לפנה"ס** – **גלות צדקיהו** וכל העם לבבל, **חורבן בית המקדש הראשון**. באותה תקופה חלו שינויים מדיניים בינלאומיים **באיזור** – ממלכת **אשור** ירדה מגדולתה, ושתי המעצמות – **בבל ומצרים** – מנסות להשתלט על שטחי האימפריה האשורית המתפוררת. כל מעצמה מנסה להשפיע על עמי האיזור (ביניהם יהודה) להעבירם לצידה או להכניעה.

ממלכת יהודה לא השכילה לשמור על קיומה כמדינה כנועה, וניסתה **לבגוד בבבל ביחד עם מצרים**, ובעקבות אירועים אלה חרבה ירושלים ובית המקדש, ותושבי יהודה **הוגלו לבבל** (הגלות נמשכה 48 שנה עד הכרזת כורש על שיבת ציון ב-538 לפנה"ס).

פרקי נושא הבחירה גלות חורבן וגאולה עוסקים ב-

מה אירע?

בשנת 597 לפנה"ס-

בשנת 586 לפנה"ס?-

סיפור החורבן והגלות:

מלכים ב' – כ"ג-כ"ה

בשנת 609 עלה פרעה נכה לכרכמיש, שעל גדות הפרת, כדי לעזור לאשור בקרב המכריע נגד בבל, ההולכת ומתחזקת (מצרים העדיפה את אשור "הגוססת" על-פני בבל, שהלכה ותפסה את מקומה של אשור). אין בידינו ידיעות ברורות על הנטיות המדיניות של יאשיהו, ולא ברורים מניעיו להתערב במאבק לא לו. יתכן שחשש מכוחה של מצרים, או מהתחזקות מחודשת של אשור. הצבא המצרי עלה לאורך החוף, ופנה מזרחה בנחל עירון, בדרכו צפונה. ליד מגידו נערך קרב קצר בו מצא יאשיהו את מותו (כ"ג 29 - 30). גם במקרה זה "נאלץ" סופר דברי-הימים לנמק את מותו של יאשיהו בקרב. הרי קשה לקבל שמלך, שנחשב לצדיק ביותר מבין מלכי יהודה וישראל, ימצא את מותו ללא סיבה נראית לעין. על כן מסביר ספר דברי-הימים את מותו של יאשיהו כעונש על יציאה למלחמה מבלי לקבל לכך הוראה מ-ה' (דברי הימים ב', ל"ה 20 - 24).

1. כיצד מוצא יאשיהו את מותו על פי ספר מלכים?

2. כיצד מנמק ספר גברי הימים את מותו?

יהודה הפכה להיות **מדינת חסות מצרית**. לאחר מות יאשיהו, ממליך "עם הארץ" – בעלי המעמד הכלכלי הגבוה ובעלי הזכויות בהמלכת מלך את **יהואחז בנו**. חשוב לציין שיהואחז היה בנו השני של יאשיהו, והומלך, כנראה, מפני שהיה **פרו-אשורי**. יהואחז מלך שלושה חדשים בלבד, וברור שלא יכול היה לשנות דבר ברפורמה של אביו, בזמן כה קצר. **פרעה נכה**, ששב מכרכמיש (הקרב שם הסתיים ללא הכרעה ברורה), **השתלט על ארץ ישראל וסוריה**. הוא הוריד מכיסאו את **יהואחז**, **הגלה** אותו למצרים והטיל על יהודה קנס כבד (כ"ג 33). **הוא המליך את אליקים**, בנו בכורו של יאשיהו, שהיה כנראה פרו-מצרי, והחליף את שמו ל**יהויקים** - סמל לשעבוד מוחלט! בזמן שלטונו של יהויקים **חל מהפך עולמי** - אשור נכנעת בפני בבל ונמחקת כליל מבמת ההיסטוריה (605).

3. מי הם "עם הארץ"? את מי הם המליכו ומדוע?

4. את מי המליך פרעה נכה וכיצד קרא למלך?

בשנת 604 עולים הבבלים על יהודה בפעם הראשונה. יהויקים נכנע לבבל, ומשתעבד לתקופה של שלוש שנים, ואז מורד בה. הבבלים עורכים מצור על ירושלים, שארך שלוש שנים. תוך כדי המצור מת יהויקים (הסיבה למותו אינה ידועה לנו) ובמקומו עולה למלוכה יהויכין בנו (597). יהויכין, שעלה למלוכה והוא בן 18 בלבד, הבין כי אין מנוס מתבוסה לבבלים. כדי להציל את העיר מחורבן מוחלט, הוא פותח את שעריה, יוצא ונכנע לפני נבוכדנאצר, מלך בבל (כ"ד 12 ואילך). מלך בבל לוקח את המלך ומשפחתו ומוביל אותם לכלא הבבלי. הבבלים לקחו רכוש רב והגלו את כל שכבות העילית ביהודה: קציני הצבא, הכוהנים, בעלי מלאכה וכו' והשאירו רק את דלת העם (כ"ד 12 - 16). גלות זו נקראת "גלות יהויכין" (597), ויש המכנים אותה "גלות המכובדים" או "גלות האצולה".

נבוכדנאצר ממליך את מתניה, בנו השלישי של יאשיהו, ומשנה את שמו לצדקיהו (שוב - שינוי שם מסמל את השעבוד המוחלט של יהודה לבבל). צדקיהו מולך כ - 11 שנים. הוא לא למד דבר מניסיונם העגום של קודמיו, ומורד אף הוא במלך בבל (כ"ד 20).

5. מי עולה לשלטון ביהודה לאחר מות יהויקים?

6. מדוע נכנע יהויכין בפני מלך בבל?

7. מהי גלות יהויכין?

8. מי מתמנה למלך לאחר הגליית יהויכין ומה משמעות שינוי שמו?

בעשרה בטבת, עולה נבוכדנאצר על ירושלים.

לאחר מצור ממושך **נפרצה חומת העיר** לאחר כשלושה שבועות של קרבות נכנעה העיר. על פי הכתוב בפסוק כ"ה 8, בשבעה לאב **חרב המקדש** ונשרף כליל, ואיתו כל העיר. המלך צדקיהו ניסה להימלט לערבות יריחו. הוא נתפס על ידי הבבלים והובל לרבלה, מקום מפקדתו הראשית של מלך בבל. עונשו היה איום: בניו נשחטו לעיניו. לאחר מכן עקרו את עיניו. הוא הובל בבבל והומת שם.

הבבלים שדדו את כלי המקדש שעדיין נותרו מן הגלות הקודמת, **שרפו** את המקדש ואת העיר כולה והשאירו ביהודה מספר מועט של חקלאים, כדי לספק מזון לצבאם. מלך בבל מינה **כנציב על יהודה את גדליה בן אחיקם**. **ישמעאל בן נתניה**, שטען שהוא נמנה על בית דוד, ושאף להסיר את עול בבל ולהשתעבד למצרים, **רצח את גדליה**, ובכך הקיץ הקץ על יהודה. המסורת היהודית קבעה את יום מותו של גדליהו כיום צום ואבל ("צום גדליהו" - ג' בתשרי).

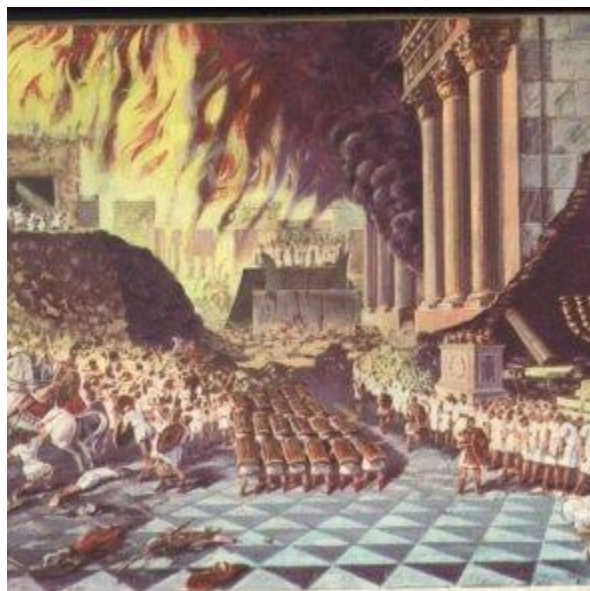
עם מותו של גדליהו תמה תקופה שנמשכה כ - 700 שנה וידועה בהיסטוריה היהודית בשם **תקופת בית ראשון**. כדי לסיים את ספר מלכים בסיום אופטימי, מספרים לנו כי לאחר 37 שנים לגלות יהויכין (561 לפנה"ס), הוציא אותו מלך בבל מן הכלא, הושיב אותו בראש כל המלכים הגולים וכלכל אותו בכבוד עד סוף ימיו.

9. מי היה גדליה בן אחיקם ומה היה סופו?

10. כיצד מסתיים ספר מלכים ב ומדוע?

גורל שארית הפליטה בארץ:

מבוא

בעוד שספר מלכים ב' מסתפק בחמישה פסוקים כדי לתאר את גורלם של תושבי יהודה וירושלים לאחר חורבן המקדש (כ"ה 22 – 26), הרי עורך ספר ירמיהו מקדיש לכך חמישה פרקים שלמים! (פרקים מ' – מ"ד). הספר מתאר בהרחבה את הנעשה בארץ לאחר החורבן, את רצח הנציב גדליהו בן אחיקם ואת ירידת שארית הפליטה למצרים, מפחד הנקמה הבבלית בעקבות הרצח. על-פי המתואר בפרק מ"ד ירד ירמיהו עם הנמלטים, וכנראה מצא את מותו במצרים.

מלך בבל מעניק לנשארם בארץ **שדות וכרמים** נטושים כדי לעבדם לפרנסתם, ולצורך אספקת מזון לחיל המצב הבבלי שנשאר בארץ. בהמשך אוסף סביבו **הנציב גדליהו** "שרי חיילים" ומפציר בכולם **להיכנע** למלך בבל וכך יישמר השקט על כנו. לאחר זמן קצר, ולמרות שהוזהר מפני כך מראש, **נרצח גדליהו** בידי ישמעאל בן נתניה. לרוצח היו **שני מניעים**: האחד, אישי. ישמעאל היה "**מזרע המלוכה**" וכנראה ראה במינוי גדליה **פגיעה במעמדו, והשני, מדיני**. ישמעאל היה **פרו-מצרי** ותמך במרד בבבל, בניגוד לדעתו של גדליהו. זהו אם כן **הרצח הפוליטי הראשון** בעם ישראל. [בספר מלכים מתוארים מספר מקרים של רצח מלך, אבל שם כנראה הסיבה היא תאוות השלטון, ולא התנגדות לדרך מדינית].

11. תאר בקצרה את ראשית שלטונו של גדליה בן אחיקם על שארית הפליטה, ואת הסיבות להרצחו.

ירמיהו פרק מב

נושאי הפרק

פס' 1-6

העם מבקשים מירמיהו לדעת עצה ה' היכן יתיישבו

פס' 7-12

דבר ה', שישתקעו ויצליחו בארץ יהודה

פס' 13-22

דבר ה', שאם ירדו למצרים ימותו בחרב, ברעב ובדבר

העם מבקשים מירמיהו לדעת עצת ה' היכן יתיישבו

א וַיִּגָּשׁוּ, כָּל-שָׂרֵי הַחֲיִלִּים, וַיּוֹחֲנֵן בֶּן-קָרַח, וַיִּזְנֶיָה בֶּן-הוֹשַׁעְיָה--וְכָל-הָעָם, מִקָּטָן וְעַד-גָּדוֹל. **ב** וַיֹּאמְרוּ אֶל-יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא, תִּפְּל-נָא תַחֲנַנְתָּנוּ לִפְנֵיהָ, וְהַתְּפַלֵּל בְּעַדְנוּ אֶל-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, בְּעַד כָּל-הַשְּׂאֲרִית הַזֹּאת: כִּי-נִשְׁאַרְנוּ מֵעַט מִהֶרְבֵּה, כַּאֲשֶׁר עֵינֶיךָ רָאוּת אֶתְנוּ. **ג** וַיַּגֵּד-לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֶת-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נִלְךָ-בָּהּ, וְאֶת-הַדְּבָר, אֲשֶׁר נַעֲשָׂה. **ד** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא, שְׁמַעְתִּי--הֲנִי מִתְּפַלֵּל אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, כְּדַבְּרֵיכֶם; וְהִיא כָּל-הַדְּבָר אֲשֶׁר-יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם, אֲגִיד לָכֶם--לֹא-אֲמַנַע מִכֶּם, דָּבָר. **ה** וְהִמָּה, אֲמָרוּ אֶל-יְרֵמְיָהוּ, יְהִי יְהוָה בָּנוּ, לְעַד אֲמֶת וְנֶאֱמָן: אִם-לֹא כָּל-הַדְּבָר אֲשֶׁר יִשְׁלַחְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֵלֵינוּ--כֵּן נַעֲשֶׂה. **ו** אִם-טוֹב וְאִם-רָע--בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר אַנּוּ (אֲנַחְנוּ) שְׁלָחִים אֶתְךָ אֵלָיו, נִשְׁמַע: לְמַעַן, אֲשֶׁר יִיטֵב-לָנוּ, כִּי נִשְׁמַע, בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ.

שרי החיילים והעומד בראשם יוחנן בן קרח ושארית יהודה שתחת הנהגתו חוששים מאד לגורלם ומהתגובה הבבלית לרצח. הם פונים אל ירמיהו בתחינה " התפלל בעדנו ל-ה' אלוהיך...ויגד לנו את הדרך אשר נלך בה ואת הדבר אשר נעשה" מן הבקשה ניתן ללמוד כי אחד מתפקידי הנביא הוא להיות דובר העם לפני ה', לתווך בין העם לאל ולא רק למסור את דברי ה' לעם. הם פונים אל ירמיהו משום שהתברר להם שנבואותיו על החורבן והגלות התגשמו, והם מבינים שכדאי להם לשמוע בעצתו.

מעניין גם התהליך הנפשי שעוברים האנשים הפונים אל ירמיהו. תחילה הם משתמשים בכינוי "ה' אלוהיך". ירמיהו מחזיר להם באותה המטבע "ה' אלוהיכם". העם עוד מהסס ופוסח על שתי הסעיפים "ה' אלוהיך" עד שהם מבטיחים פעמיים לעשות ככל אשר יורה "ה' אלוהינו".

1. תאר בקצרה את תגובתם של שרי החיילים והעומד בראשם יוחנן בן קרח על רצח גדליה בן אחיקם.

2. תאר והסבר את פנייתם של כל שארית הפליטה אל ירמיהו.

דבר ה', שישתקעו ויצליחו בארץ יהודה

ז ויהי, מקץ עשרת ימים; ויהי דבר-יהוה, אל-ירמיהו. ח ויקרא, אל-
 יוסבן בן-קרם, ואל כל-שרי החילים, אשר אתו; ולכל-העם--למקטן,
 ועד-גדול. ט ויאמר אליהם, כה-אמר יהוה אלהי ישראל, אשר
 שלחתם אתי אליו, להפיל תחנתכם לפניו. י אם-שוב תשובו, בארץ
 הזאת--ובניתי אתכם ולא אהרס, ונטעתי אתכם ולא אתוש: כי
 נחמתי אל-הרעה, אשר עשיתי לכם. יא אל-תיראו, מפני מלך בבל,
 אשר-אתם יראים, מפניו; אל-תיראו ממנו, נאם-יהוה--כי-אתכם אני,
 להושיע אתכם ולהציל אתכם מידו. יב ואתן לכם רחמים, ורחם
 אתכם; והשיב אתכם, אל-אדמתכם.

ירמיהו איננו משיב מיד לשאלת העם. כנביא אמת הוא מביא אך ורק מסרים
 אלוהיים, ולעיתים עליו להמתין לקבלת מסר כזה.
 נוסף על כך, ההמתנה יכולה להוכיח לעם כי הבבלים אינם ממהרים
 להענישם, עובדה שעשויה לחזק את דברי הנביא. לאחר עשרה ימים הוא
 משיב את תשובת "אלוהי ישראל" לשאלת העם.
 מדוע משיב ירמיהו לעם רק אחרי עשרה ימים? משום שאין ה' מתגלה
 לנביאים מתי שירצו, אלא כאשר תשרה עליהם רוח הנבואה. כמו כן, יתכן
 שבכך מקווה הנביא ששארית האנשים ביהודה יראו שהבבלים לא ממהרים
 להענישם כמו שחשבו והם יוכלו להרגע.

ירמיהו אומר לכל שארית יהודה, כי **עצת ה' היא שיתיישבו וישתקעו בארץ יהודה**, וה' יגרום להם להצליח, כי ה' חוזר בו מלהענישם וכשם שהביא עליהם חורבן כן יצילים. **אל להם מלפחד ממלך בבל משום שה' יצילים מידו**, ויגרום למלך בבל לרחם עליהם ולהחזירם לאדמתם. הפועל מהשורש **י.ר.א.** מופיע 3 פעמים כדי **להדגיש** כמה הם היו **מבוהלים** ומפוחדים מאימת נקמתו של מלך בבל ועל כך שאלוהים יהיה איתם, יושיע ויציל אותם.

3. **מדוע** משיב ירמיהו לעם רק אחרי עשרה ימים?

4. **כיצד** מוסברת כדאיותה של עצת ה' להשאר בארץ יהודה ולהשתקע בה, על פי פסוקים 12-10?

5. **מהו** תפקידו של השורש **י.ר.א.** ומה המשמעויות שלו בפסוקים אלה?

דבר ה', שאם ירדו למצרים ימותו בחרב, ברעב ובדבר

יג ואם-אמרים אתם, לא נשב בארץ הזאת, לבלתי שמע, בקול יהוה אלהיכם. **יד** לאמר, לא כי ארץ מצרים נבוא, אשר לא-נראה מלחמה, וקול שופר לא נשמע; וללחם לא-נרעב, ושם נשב. **טו** ועתה--לכן שמעו דבר-יהוה, שארית יהודה: כה-אמר יהוה צבאות אלהי ישראל, אם-אתם שום תשמוין פניכם לבא מצרים, ובאתם, לגור שם. **טז** והיתה החרב, אשר אתם יראים ממנה, שם תשיג אתכם, בארץ מצרים; והרעב אשר-אתם דאגים ממנו, שם ידבק אחריכם מצרים-- ושם תמתו. **יז** ויהיו כל-האנשים, אשר-שמו את-פניהם לבוא מצרים לגור שם--ימותו, בחרב ברעב ובדבר: ולא-יהיה להם, שריד ופליט, מפני הרעה, אשר אני מביא עליהם. **יח** כי כה אמר יהוה צבאות, אלהי ישראל, כאשר נתת אפי וחמתי על-ישבי ירושלים, כן תתת חמתי עליכם בבאכם מצרים; והייתם לאלה ולשמה, ולקללה ולחרפה, ולא-תראו עוד, את-המקום הזה. **יט** דבר יהוה עליכם שארית יהודה, אל-תבאו מצרים; ידע, תדעו, כי-העידתי בכם, היום. **כ** כי התעתים (התעיתם), בנפשותיכם--כי-אתם שלחתם אתי אל-יהוה אלהיכם לאמר, התפלל בעדנו אל-יהוה אלהינו; וככל אשר יאמר יהוה אלהינו, כן הגד-לנו-- ועשינו. **כא** ואגד לכם, היום; ולא שמעתם, בקול יהוה אלהיכם, ולכל אשר-שלחני אליכם. **כב** ועתה, ידע תדעו, כי בחרב ברעב ובדבר, תמותו--במקום אשר חפצתם, לבוא לגור שם.

בפסוקים אלה ירמיהו אומר לעם את דברי ה' בדרך השלילה. אם לא ישמעו לדברי ה' וירדו למצרים, הם ימותו בה מפורענויות שונות. ירמיהו מזהיר אותם שאם הם חושבים לרדת למצרים מסיבה ביטחונית, כי שם אין מלחמה, או מסיבה כלכלית, כי שם יש מזון בשפע, הרי ששם במצרים ימותו בחרב וברעב. ירמיהו מוסיף ואומר כי כשם שחמת אפו של ה' נתכה על ירושלים, כך יקרה גם אם ימרו את פי ה' וירדו למצרים. ירמיהו מזכיר את חורבן ירושלים משום שנבואת החורבן של ירמיהו ליושבי ירושלים שלא שמעו בקול ה' התממשה והיא זכורה לכולם. ירמיהו, המכיר כבר את דרכו של העם, מזכיר להם שהם היו אלה שביקשו את תשובת ה' ממנו, ואבוי להם אם לא יקבלו עצה זו. הם ימותו בחרב, ברעב ובדבר ולא יזכו עוד לשוב לירושלים לעולם.

6. מהם המניעים לתוכניתם של שארית הפליטה ומנהיגה לרדת להשתקע במצרים על פי פסוקים 13-14?

7. כיצד מבטל הנביא את תוכניתם לירידה למצרים מבחינה בטחונית ומבחינה כלכלית, על פי פסוקים 16-18?

שאלת בגרות

8. קרא ירמיהו מ"ב 1-16 – מהם תפקידי הנביא הבאים לידי ביטוי בפסוקים אלה?

ירמיהו פרק מג

א ויהי ככלות ירמיהו לדבר אל-כל-העם, את-כל-דברי יהוה אלהיהם, אשר שלחו יהוה אלהיהם, אליהם--את כל-הדברים, האלה. {ס}

ב ויאמר עזריה בן-הושעיה ויוחנן בן-קרח, וכל-האנשים הזדים: אמרים אל-ירמיהו, שקר אתה מדבר--לא שלחך יהוה אלהינו לאמר, לא-תבאו מצרים לגור שם. **ג** כי, ברוך בן-נריה, מסית אתך, בנו--למען תת אתנו ביד-הפושדים להמית אתנו, ולהגלות אתנו בבל. **ד**

וְלֹא-שָׁמַע יוֹחָנָן בֶּן-קֶרַח וְכָל-שָׂרֵי הַחֲיָלִים, וְכָל-הָעָם--בְּקוֹל יְהוָה:
לְשַׁבֵּת, בְּאֶרֶץ יְהוּדָה. ה וַיִּקַּח יוֹחָנָן בֶּן-קֶרַח, וְכָל-שָׂרֵי הַחֲיָלִים, אֶת,
כָּל-שְׂאֵרֵי יְהוּדָה--אֲשֶׁר-שָׁבוּ, מִכָּל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר נָדְחוּ-שָׁם, לְגוֹר,
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה. ו אֶת-הַגְּבָרִים וְאֶת-הַנְּשִׁים וְאֶת-הַטָּף, וְאֶת-בְּנוֹת הַמֶּלֶךְ,
וְאֶת כָּל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר הָיָה נְבוֹזְרָאֲדָן רַב-טַבָּחִים, אֶת-גְּדֻלָּהּ בֶּן-
אֲחִיקָם בֶּן-שָׁפָן; וְאֶת יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא, וְאֶת-בְּרוּךְ בֶּן-נְרִיָּהוּ. ז וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ
מִצְרַיִם, כִּי לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה; וַיָּבֹאוּ, עַד-תַּחֲפֹנְחָס.

יוחנן בן קרח, מנהיג שארית הפליטה, וחלק מאנשיו הרשעים סרבו להישמע
לנבואת ירמיהו **להישאר בארץ**, והחליטו **לרדת למצרים**. למרות ההבטחות
המפורשות של העם לשמוע בקול ה', מפי הנביא, השומעים מסרבים לקבל
את דברי ירמיהו וטוענים: **"שקר אתה מדבר, לא שלחך ה' אלוהינו לאמור**
לא תבואו מצרים לגור שם" (מ"ג 2). **העם מאשים**, משום מה, את **ברוך בן**
נריה, תלמידו של ירמיהו (ומי שלדעת חוקרים רבים כתב את ספר ירמיהו, או
לפחות את מרבית נבואותיו), בהסתה כנגדם, כדי שייענשו על ידי הבבלים.
כמו כן העם החליט מראש לרדת למצרים וחשב שירמיהו יתמוך בעצתם זו.
בניגוד מוחלט לעצה שהתחייבו לקבל, הם שמים פניהם מצריימה.
כמה וכמה סיבות היו להתנגדותו של ירמיהו לירידה למצרים. ראשית חוק
התורה האוסר זאת במפורש (דברים, י"ז 16). **שנית, הבבלים לא מיהרו**
להעניש את התושבים שנשארו (הרי הרוצח כבר נמלט לעמון) וקרוב לודאי
שהיה זה גם אינטרס בבלי שיישארו אנשים בארץ, כדי שיספקו מזון לצבאם.
שלישית, הישארות גרעין יהודי בארץ יכול להוות בסיס כלכלי ויישובי
מינימאלי לכשתסתיים הגלות.

מן השימוש בפועל "וייקח" (פס' 5) אפשר להניח כי הנביא ירמיהו וברוך בן נריה הורדו למצרים כנגד רצונם, אחרת לא ניתן להסביר את הניגוד המוחלט בין נבואתו של ירמיהו לעם, לבין ירידתו למצרים.

לסיכום-

יש בפרק זה שתי עמדות-

האחת אותה מביא ירמיהו- להשאר בארץ.

השניה אותה מביא יוחנן בן קרח- לרדת למצרים.

הכתוב תומך בירמיהו – הדרך המוצעת על ידו מכונה –שמיעה בקול ה' ואילו העם ומנהיגם מכונים זדים(רשעים) ומעשיהם מכונים- אי ציות לה'

1. קרא ירמיהו מג' פסוקים 2-3 והסבר, מדוע יוחנן בן קרח ואנשיו מאשימים את ירמיהו כנביא שקר, ואת מי הם מאשימים בהסתה ומדוע?

2. מדוע התנגדו ירמיהו וסופרו ברוך בן נריה לירידה למצרים, והטיפו לישיבה ביהודה?

3. תאר והסבר את ירידתם של שארית הפליטה על ידי מנהיגיה למצרים, על

פי פסוקים-5-7?

4. מה ניתן ללמוד מן השימוש בפועל "וייקח"?

שאלות בגרות

קראו ירמיהו פרק מ"ב 19 ומ"ג 5-7, וענה-

א. 1 מהי הסתירה בין דברי ירמיהו בפסוק 19 בפרק מ"ב לבין מעשיו בפרק

מ"ג 5-7

2. כיצד ניתן לפתור את הסתירה?

ב. 1. על איזה נושא נחלקות הדעות לפי המסופר בקטע, ומי מייצג כל אחת

מהדעות?

2. ציין שני ביטויים, שמהם אפשר ללמוד על עמדת הכתוב לגבי הנושא

הנידון?
